

Άνω Τελεία!

Η έννοια του ημιτελούς στις τέχνες

Πρόγραμμα εργαστηρίων

ΔΕΥΤΕΡΑ

09:30–11:00 Ελευθέρωσε την ιδέα!

Τα παιδιά γνωρίζουν τα ημιτελή έργα (non finito) του Michelangelo και ανακαλύπτουν πώς μια μορφή μπορεί να «κρύβεται» μέσα στην ύλη, περιμένοντας να απελευθερωθεί. Παρατηρώντας πώς οι μορφές του αναδύονται μέσα από το ακατέργαστο μάρμαρο, πειραματίζονται με υλικά και τεχνικές αποκαλύπτοντας τη δική τους ιδέα. Η δραστηριότητα συνδέεται με την παράδοση της μαρμαροτεχνίας, όπως παρουσιάζεται στο Μουσείο Μαρμαροτεχνίας αναδεικνύοντας τη σχέση ανάμεσα στην ύλη και τον άνθρωπο.

11:30–13:00 Η φύση παίρνει τη σκυτάλη!

Με αφετηρία την τέχνη της land art, τα παιδιά δημιουργούν εφήμερα έργα χρησιμοποιώντας φυσικά υλικά όπως φύλλα, πέτρες και χώμα, αφήνοντας τη φύση να «συμμετέχει» και να ολοκληρώνει το έργο. Παρατηρούν πώς ο χρόνος, ο άνεμος και το φως μεταμορφώνουν τις συνθέσεις τους, αποδεχόμενα το ημιτελές ως ζωντανή διαδικασία. Η δραστηριότητα συνδέεται με το περιβάλλον και τον διάλογο με το τοπίο, όπως αναδεικνύεται στο Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας.

13:30–15:00 Πριν από τη μεταμόρφωση!

Τα παιδιά γνωρίζουν μύθους του Αισώπου που σχετίζονται με την αλλαγή και τη μεταμόρφωση, ανακαλύπτοντας πώς τα πράγματα βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη. Μέσα από την τέχνη του origami, δημιουργούν μορφές που αλλάζουν σταδιακά: η χρυσαλίδα γίνεται σύμβολο αυτής της διαδικασίας, μια άνω τελεία πριν γίνει πεταλούδα, ενώ γίνεται και αναφορά στον κύκλο ζωής του μεταξοσκώληκα όπως αναδεικνύεται στο Μουσείο Μετάξης.

ΤΡΙΤΗ

09:30–11:00 Στο πόδι!

Αντλώντας έμπνευση από τον ιταλό ζωγράφο Tintoretto, γνωστό και ως Il Furioso, η δραστηριότητα εστιάζει στην ένταση και τη δυναμική της δημιουργίας. Παρά το γεγονός πως συχνά κατηγορήθηκε για τη βιασύνη με την οποία ολοκλήρωνε τα έργα του –θεωρώντας τα κάποιοι πρόχειρα ή ημιτελή– η ζωγραφική του διακρίνεται για τη δραματικότητα και την εκφραστική της δύναμη. Τα παιδιά, δουλεύοντας σε καβαλέτα και καμβάδες, δημιουργούν με ταχύτητα και αυθορμητισμό, ανακαλύπτοντας πώς η ένταση της στιγμής μπορεί να γίνει βασικό στοιχείο της καλλιτεχνικής έκφρασης.

11:30–13:00 Υπό κατασκευή

Με αφετηρία τον ημιτελή ναό Sagrada Familia του καταλανού αρχιτέκτονα Antoni Gaudí, τα παιδιά γνωρίζουν την ιστορία ενός έργου που παραμένει «σε εξέλιξη» μέσα στον χρόνο. Μέσα από τη διαδικασία κατασκευής ενός κτιρίου, ανακαλύπτουν τα στάδια της αρχιτεκτονικής δημιουργίας και τη σημασία της υπομονής και της συνέχειας. Στη συνέχεια, δημιουργούν το δικό τους «ημιτελές» κτίριο,

διακοσμώντας το με στοιχεία εμπνευσμένα από τα εμβληματικά μωσαϊκά που χαρακτηρίζουν το έργο του Gaudi.

13:30–15:00 **Στο ένα πόδι!**

Αντλώντας έμπνευση από την ιστορία του Hans Christian Andersen, *Ο Μολυβένιος Στρατιώτης*, η δραστηριότητα ξεκινά από μια μορφή «ατελή», αφού δεν υπήρξε αρκετό μολύβι για να αποκτήσει και τα δύο του πόδια. Η ιστορία του, και η συνάντησή του με τη μπαλαρίνα που στέκεται κι εκείνη στο ένα πόδι, ανοίγουν μια συζήτηση γύρω από τη διαφορετικότητα και την αποδοχή. Τα παιδιά δημιουργούν δικά τους γλυπτά, εμπνευσμένα από τα έργα του Alberto Giacometti, αναδεικνύοντας τη δύναμη και την ομορφιά που μπορεί να κρύβεται στο μη «τέλειο».

ΤΕΤΑΡΤΗ

09:30–11:00 **¼**

Η δραστηριότητα αντλεί έμπνευση από το ημιτελές έργο Unfinished Painting του Keith Haring, όπου το μεγαλύτερο μέρος του καμβά παραμένει κενό. Αυτό το 1/4 που υπάρχει γίνεται αφετηρία για έναν προβληματισμό: πρόκειται για κάτι ελλιπές ή για ένα έργο ήδη ολοκληρωμένο μέσα από την πρόθεση του καλλιτέχνη; Μέσα από αυτό το ερώτημα, τα παιδιά συζητούν την έννοια της πρόθεσης και τι σημαίνει αυθαίρετη επέμβαση, φέρνοντας ως παράδειγμα την τεχνητή νοημοσύνη που επιχειρεί να «ολοκληρώσει» το έργο. Στη συνέχεια, προσεγγίζουν τη λογική της συντήρησης, κατανοώντας γιατί ο συντηρητής δεν θα επενέβαινε σε ένα τέτοιο έργο. Στο δεύτερο μέρος, δουλεύουν πάνω σε ένα φθαρμένο αλλά αρχικά ολοκληρωμένο έργο, εφαρμόζοντας βασικές αρχές συντήρησης μαθαίνοντας πότε δεν επεμβαίνουμε και πότε επεμβαίνουμε με σεβασμό.

11:30–13:00 **Ό,τι απομένει**

Αντλώντας έμπνευση από τα πήλινα προπλάσματα του τήνιου γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά, τα παιδιά γνωρίζουν μια διαφορετική προσέγγιση στη γλυπτική, χωρίς εσωτερικό σκελετό, ακολουθώντας την αρχή του Michelangelo: «ιδανικό γλυπτό είναι εκείνο που αν το αφήσεις να κατρακυλήσει σε ένα επικλινές επίπεδο, δεν θα σπάσει τίποτα και αν σπάσει κάτι από τα ακραία μέλη του, αληθινό γλυπτό είναι αυτό που απομένει». Τα παιδιά σχεδιάζουν τις μορφές τους σε ποικίλες επιφάνειες όπως έκανε και ο Χαλεπάς, τις μεταφέρουν στον πηλό και, όταν στεγνώσουν, τις αφήνουν να κατρακυλήσουν, παρατηρώντας τι αντέχει και τι αλλάζει.

13:30–15:00 **Η «χρυσή» επιδιόρθωση**

Η δραστηριότητα αντλεί έμπνευση από την ιαπωνική τεχνική Kintsugi, όπου τα σπασμένα κεραμικά επισκευάζονται με χρυσό, αναδεικνύοντας τις ρωγμές ως μέρος της ιστορίας τους και όχι ως ατέλεια. Τα παιδιά γνωρίζουν την ιστορία ενός γύψινου γλάρου, που «επέζησε» από μια πλημμύρα, αλλά δεν βγήκε αλώβητος. Μέσα από αυτή την αφήγηση, κατανοούν την αξία της απώλειας και της ρωγμής ως στοιχείων μνήμης. Στη συνέχεια, «επιδιορθώνουν» τα δικά τους έργα με χρυσό, δίνοντας στις ρωγμές τους νέα, πολύτιμη ζωή.

ΠΕΜΠΤΗ

09:30–11:00 **Το τέλος γίνεται αρχή**

Το χαρτί διαλύεται και μετατρέπεται σε νέο υλικό, αναδεικνύοντας την αξία της ανακύκλωσης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, τα παιδιά κατανοούν τη σημασία της επαναχρησιμοποίησης και της φροντίδας των πόρων. Ανακαλύπτουν πώς κάτι που τελειώνει μπορεί να ξαναγεννηθεί. Το τέλος είναι προσωρινό και δεν είναι παρά η αρχή μιας νέας δημιουργίας.

11:30–13:00 Προσοχή στο κενό

Αντλώντας έμπνευση από το Ιστορικό αρχείο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, τα παιδιά εξοικειώνονται με την έννοια του αρχείου ως ένα «πολιτισμικό σώμα» γεμάτο ίχνη και απουσίες. Το αρχείο προσεγγίζεται σαν μια δαντέλα, όπου τα κενά αντιπροσωπεύουν έργα που χάθηκαν, καταστράφηκαν ή έφτασαν σε εμάς ημιτελή. Με αυτή τη σκέψη, τα παιδιά δημιουργούν συνθέσεις paper cutting. Μέσα από τα κοψίματα και τα κενά, δίνουν μορφή σε αυτό που λείπει, μετατρέποντας την απουσία σε δημιουργία.

13:30–15:00 Υπόγραψέ το παρακαλώ!

Βασισμένη στο βιβλίο *Η τελεία* του Peter H. Reynolds, η δραστηριότητα ξεκινά από την ιδέα ότι όλα μπορούν να αρχίσουν από μια μικρή τελεία. Τα παιδιά ανακαλύπτουν πως ακόμη και το πιο απλό σημάδι έχει αξία και μπορεί να εξελιχθεί σε προσωπική δημιουργία. Μέσα από πειραματισμό με χρώμα και σχήμα, οδηγούνται στο να «υπογράψουν» το έργο τους, δίνοντάς του ταυτότητα και προσωπικό αποτύπωμα. Η τελεία γίνεται αφετηρία για έκφραση, αυτοπεποίθηση και δημιουργική συνέχεια.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

09:30–11:00 Μπαίνουμε στο μυαλό του καλλιτέχνη!

Αντλώντας έμπνευση από καλλιτέχνες που άφησαν έργα τους ημιτελή, τα παιδιά γνωρίζουν τις ιστορίες που κρύβονται πίσω από αυτά και τις αποφάσεις που τα διαμόρφωσαν. Αναγνωρίζουν τα στάδια της δημιουργίας και τις κινήσεις του καλλιτέχνη, σαν να «μπαίνουν» στο μυαλό του. Στη συνέχεια, δημιουργούν τα δικά τους ημιτελή έργα, αφήνοντας ορατά τα σβησίματα, τις μολυβιές και τις χρωματικές δοκιμές. Έτσι, αναδεικνύεται η ίδια η διαδικασία ως μέρος του έργου.

11:30–13:00 Συνέχισε την ιστορία

Εργαστήρι Δημιουργικής γραφής όπου τα παιδιά μέσα από ασκήσεις πειραματίζονται με την ανοιχτή αφήγηση. Στόχος είναι η απελευθέρωση από την πίεση της «τελειότητας» και η ανάδειξη της διαδικασίας της γραφής.

13:30–15:00 Άνω Τελεία! Περιοδική έκθεση για μικρούς και μεγάλους!

Τα παιδιά στήνουν τη δική τους περιοδική έκθεση με τα έργα τους, η οποία διαρκεί μόνο μία μέρα, δίνοντας έμφαση στο εφήμερο. Μαθαίνουν πώς οργανώνεται και παρουσιάζεται μια έκθεση, από την επιλογή μέχρι την τοποθέτηση των έργων. Παράλληλα, δημιουργούν σελιδοδείκτες και αφίσες ως μικρά ενθύμια που μπορούν να πάρουν μαζί τους οι επισκέπτες της έκθεσης. Η άνω τελεία γίνεται σύμβολο: όχι τέλος, αλλά μια παύση πριν από τη συνέχεια.